

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΙΟΝΤΩΝ

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις και προδοκιμασίες αποκλεισμού

Στο διάλυμα που δίδεται για ανάλυση γίνονται προκαταρκτικές παρατηρήσεις και εκτελούνται προδοκιμασίες αποκλεισμού¹.

1. Χρώμα διαλύματος

Εάν το αρχικό διάλυμα είναι άχρωμο αποκλείεται η παρουσία ιόντων CrO_4^{2-} (κίτρινο διάλυμα) και $\text{Cr}_2\text{O}_7^{2-}$ (πορτοκαλόχρωμο διάλυμα)

2. Ώξινη ή αλκαλική αντίδραση του διαλύματος

Το pH του αρχικού διαλύματος προσδιορίζεται με pH-μετρικό χαρτί.

pH < 2 δηλώνει παρουσία ελεύθερου οξέος ή ιόντων HSO_4^- , άρα πιθανή απουσία των ανιόντων CO_3^{2-} τα οποία διασπώνται σε όξινο περιβάλλον.

pH=7 δηλώνει πιθανή απουσία CO_3^{2-} , CrO_4^{2-} , F^-

pH>10 δηλώνει πιθανή παρουσία CO_3^{2-}

3. Έκλυση αερίων κατά την οξίνιση του διαλύματος

Σε δοκιμαστικό σωλήνα προστίθενται 10 σταγόνες του υπό εξέταση διαλύματος, 0,5 mL H_2O , προστίθενται 5 σταγόνες H_2SO_4 και ο σωλήνας τοποθετείται σε ζεστό υδρόλουτρο. Εάν εκλύονται αέρια, το διάλυμα είναι δυνατόν να περιέχει τα εξής ανιόντα: CO_3^{2-} , SO_3^{2-} , S_2^- και NO_2^- .

4. Προδοκιμασία για οξειδωτικά ιόντα

Με διάλυμα $\text{MnCl}_2\text{-HCl}$

Σε δοκιμαστικό σωλήνα προστίθενται 5 σταγόνες του υπό εξέταση διαλύματος και 10 σταγόνες κορεσμένου διαλύματος MnCl_2 σε πυκνό HCl (το διάλυμα αυτό είναι έτοιμο) και το μείγμα θερμαίνεται επί 2-3 λεπτά σε ζεστό υδρόλουτρο. Εμφάνιση καστανού ή μαύρου χρώματος, που οφείλεται στην οξείδωση του Mn(II) προς Mn(III) και το σχηματισμό χλωριοσμπλόκου του Mn(III) , δηλώνει παρουσία ενός ή περισσοτέρων από τα εξής ιόντα: CrO_4^{2-} , NO_3^- .

5. Προδοκιμασία γι' αναγωγικά ιόντα

Με διάλυμα KMnO_4 σε όξινο περιβάλλον.

Σε δοκιμαστικό σωλήνα προστίθενται 5 σταγόνες ύδατος, 5 σταγόνες του υπό εξέταση διαλύματος, 6 σταγόνες H_2SO_4 και 1 σταγόνα αραιωμένου με H_2O 1:10 KMnO_4 (1 σταγόνα KMnO_4 σε 10 σταγόνες H_2O) και ο σωλήνας τοποθετείται σε ζεστό υδρόλουτρο επί 1 λεπτό. Παρουσία αναγωγικών ιόντων (Br^- , I^-) επέρχεται αποχρωματισμός του διαλύματος.

---

¹ Προδοκιμασίες αποκλεισμού είναι οι δοκιμασίες εκείνες με τις οποίες διαπιστώνεται η απουσία ανιόντων που έχουν κάποια κοινή ιδιότητα.

6. Προδοκιμασία αποκλεισμού ανιόντων, που τα άλατά τους με Ca^{2+} είναι δυσδιάλυτα σε όξινο με CH_3COOH διάλυμα.

Σε δοκιμαστικό σωλήνα προστίθενται 1 mL διαλύματος ανιόντων και σταγόνες CH_3COOH 4M (μετρούνται οι σταγόνες) μέχρις ότου το διάλυμα γίνει όξινο (έλεγχος με πεχαμετρικό χάρτη). Στη συνέχεια προστίθεται κατά σταγόνες περίσσεια CH_3COOH 4M ίση με τον αριθμό των σταγόνων που προστέθηκαν κατά την οξίνιση του διαλύματος. Ο σωλήνας ανακινείται επανειλημμένα μέχρι να εκδιωχθεί πλήρως το CO_2 , το οποίο προήλθε από το Na_2CO_3 που υπάρχει στο διάλυμα. Προστίθενται 8 σταγόνες $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$ 0,5 M και ανακινείται ο σωλήνας. Εάν σχηματισθεί λευκό ίζημα μετά από λίγα λεπτά, αυτό αποτελείται από CaF_2 . Αν σχηματισθεί ίζημα, διηθείται και στο διήθημα ελέγχεται η ποσοτική καταβύθιση με 1-2 σταγόνες $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$ 0,1M. Το διήθημα φυλάσσεται για την προδοκιμασία 7.

7. Προδοκιμασία αποκλεισμού SO_4^{2-}

Στο διήθημα από την προδοκιμασία 6 προστίθεται 4 σταγόνες HCl και 8 σταγόνες BaCl_2 0,1M, ο σωλήνας ανακινείται και στη συνέχεια αφήνεται σε ηρεμία επί 5 λεπτά. Παρουσία SO_4^{2-} σχηματίζεται λευκό ίζημα BaSO_4 . Το ίζημα διηθείται και το διήθημα φυλάσσεται για την προδοκιμασία 8.

8. Προδοκιμασία αποκλεισμού ανιόντων που τα άλατά τους με Ba^{2+} είναι διαλυτά στο αραιό HCl (CrO_4^{2-} , PO_4^{3-}).

Το διήθημα από την προδοκιμασία 7 μεταφέρεται σε απιοειδή φιάλη, προστίθενται 6 σταγόνες πυκνού HCl και το όλο θερμαίνεται για την πλήρη απομάκρυνση του CO_2 και του SO_2 . Το διάλυμα μεταφέρεται σε δοκιμαστικό σωλήνα, προστίθεται πυκνή NH_3 κατά σταγόνες μέχρις ότου το διάλυμα γίνει αλκαλικό (ελέγχεται με πεχαμετρικό χάρτη) και 2-3 σταγόνες επιπλέον και στη συνέχεια προστίθενται 3 σταγόνες BaCl_2 0,1M. Μη σχηματισμός ιζήματος δηλώνει απουσία CrO_4^{2-} , PO_4^{3-} .

9. Προδοκιμασία για Cl^- , Br^- , I^- .

Σε δοκιμαστικό σωλήνα προστίθενται 10 σταγόνες αρχικού διαλύματος ανιόντων οξινισμένου με HNO_3 4M, 2-3 σταγόνες HNO_3 4M και 1-2 σταγόνες AgNO_3 0,1 M. Μη σχηματισμός ιζήματος δηλώνει απουσία των ιόντων Cl^- , Br^- , I^- .

Επιβεβαιωτικές αντιδράσεις ανιόντων.

Ιη ομάδα:

1) Ανίχνευση ιόντων CO_3^{2-} : Σε δοκιμαστικό σωλήνα προστίθενται 5 σταγόνες από το αρχικό άγνωστο διάλυμα και 2 σταγόνες διαλύματος $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$. Εάν σχηματισθεί λευκό ίζημα αυτό δηλώνει παρουσία ανιόντος ή ανιόντων Ιης ομάδας, οπότε η ανίχνευση CO_3^{2-} συνεχίζεται σύμφωνα με τις οδηγίες των αντιδράσεων Ιης Ομάδας Ανιόντων (22-1α : Στο άκρο ειδικού σταγονομέτρου...)

2) Ανίχνευση ιόντων F^- : Με χημική προσρόφηση HF σε γυαλί: Η αντίδραση εκτελείται σύμφωνα με τις οδηγίες που αναφέρονται στις αντιδράσεις Ιης Ομάδας Ανιόντων (22-3β) με τη διαφορά ότι προστίθενται 3 σταγόνες από το αρχικό άγνωστο διάλυμα αντί του προτύπου διαλύματος ιόντων F^- .

2) Ανίχνευση ιόντων PO_4^{3-} :

Σε δοκιμαστικό σωλήνα προστίθενται 10 σταγόνες άγνωστου διαλύματος ανιόντων και κατά σταγόνες διάλυμα HCl μέχρις όξινης αντιδράσεως. Το διάλυμα θερμαίνεται

στο υδρόλουτρο προς εκδίωξη του CO₂. Στη συνέχεια προστίθενται 2 σταγόνες CH₃COONH₄ 6M, 3-4 σταγόνες μαγνησιακού μείγματος και 3-4 σταγόνες NH₃ 15M. το μείγμα θερμαίνεται σε υδρόλουτρο επί 1-2 λεπτά. Το ίζημα δηλώνει την παρουσία PO₄³⁻.

Πη ομάδα:

Ανίχνευση ιόντων SO₄²⁻: Η προδοκιμασία 7 είναι και επιβεβαιωτική.

Ανίχνευση ιόντων CrO₄²⁻: Κίτρινο χρώμα το αρχικό διάλυμα

Πη ομάδα:

Ανίχνευση ιόντων Γ και Br⁻:

Σε δοκιμαστικό σωλήνα προστίθενται 5-6 σταγόνες αρχικού αγνώστου διαλύματος. Το διάλυμα οξινίζεται με 4-5 σταγόνες HNO₃ 4 M (έλεγχος με pH-μετρικό χαρτί, pH ≤ 1), προστίθενται 10 σταγόνες εξανίου και κατόπιν στάγδην και υπό ισχυρή ανάδευση NaClO (1:10) σύμφωνα με τις οδηγίες που αναφέρονται στις αντιδράσεις Πης Ομάδας Ανιόντων (Σταδιακή Οξειδωση Μείγματος Ιόντων Γ, Br⁻ με NaClO).

Ανίχνευση ιόντων Cl⁻:

Σε δοκιμαστικό σωλήνα, ο οποίος περιέχει 2 mL αρχικού αγνώστου διαλύματος, προστίθεται κατά σταγόνες και με συνεχή ανάδευση διάλυμα Ba(NO₃)₂ 0,25 M μέχρι να παύσει να σχηματίζεται ίζημα. Ο δοκιμαστικός σωλήνας θερμαίνεται σε υδρόλουτρο, το ίζημα διηθείται από κανονικό ηθμό και ακολουθεί Ε.Π.Κ. Το ίζημα¹ εκπλένεται με 1 mL H₂O και οι πρώτες σταγόνες του εκπλύματος συλλέγονται με το διήθημα που περιέχει τα ανιόντα της Πης και ΙVης ομάδας. Ο ηθμός απορρίπτεται. Στο διήθημα των ανιόντων Πης και ΙVης ομάδας προστίθεται κατά σταγόνες και με συνεχή ανάδευση διάλυμα AgNO₃ 0,5 M, μέχρι να παύσει να σχηματίζεται ίζημα². Ο δοκιμαστικός σωλήνας θερμαίνεται στο υδρόλουτρο, το ίζημα διηθείται από κανονικό ηθμό και στο διήθημα γίνεται Ε.Π.Κ. Το ίζημα εκπλένεται με 1 mL H₂O που περιέχει 1 σταγόνα HNO₃ 4 M. Το διήθημα απορρίπτεται.

Ο ηθμός τοποθετείται σε καθαρό δοκιμαστικό σωλήνα, προστίθεται 1 mL αντιδραστήριου Miller, το ίζημα αναδεύεται με γυάλινη ράβδο και αφήνεται να διηθηθεί αργά. Επαναλαμβάνεται η προσθήκη 1 mL αντιδραστήριου Miller και ακολουθεί καλή διήθηση. Ο ηθμός που περιέχει τα αδιάλυτα στο αντιδραστήριο Miller άλατα AgBr και AgI απορρίπτεται. Στο διήθημα, στο οποίο πιθανόν να περιέχεται το σύμπλοκο [Ag(NH₃)₂]⁺, προστίθεται κατά σταγόνες και με συνεχή ανάδευση HNO₃ 4 M. Παρουσία ιόντων Cl⁻ εμφανίζεται λευκό θόλωμα ή ίζημα AgCl.

ΙVη ομάδα:

Ανίχνευση ιόντων NO₃⁻:

Σε δοκιμαστικό σωλήνα φέρονται 10 σταγόνες αρχικού αγνώστου διαλύματος και προστίθεται στάγδην διάλυμα (CH₃COO)₂Ba μέχρι να παύσει να σχηματίζεται ίζημα³. Το ίζημα διηθείται και στο διήθημα γίνεται Ε.Π.Κ. Ο ηθμός απορρίπτεται. Στη

¹ Το ίζημα περιέχει δυσδιάλυτα άλατα Ba²⁺ με ανιόντα Ιης και Πης ομάδας.

² Το ίζημα περιέχει δυσδιάλυτα άλατα του Ag⁺ (AgCl, AgBr, AgI).

³ Απομάκρυνση ανιόντων Ιης και Πης ομάδας

συνέχεια, στο διήθημα προστίθεται κορεσμένο διάλυμα CH_3COOAg κατά σταγόνες μέχρι να παύσει να σχηματίζεται ίζημα¹. Ο δοκιμαστικός σωλήνας θερμαίνεται στο υδρόλουτρο μέχρι βρασμού, το ίζημα διηθείται και στο διήθημα γίνεται Ε.Π.Κ. Ο ηθμός απορρίπτεται. Κατόπιν, προστίθεται μικρή περίσσεια στερεού Na_2CO_3 και ο σωλήνας θερμαίνεται στο υδρόλουτρο μέχρι βρασμού. Το ίζημα² διηθείται (ο ηθμός απορρίπτεται) και η ανίχνευση των ιόντων NO_3^- γίνεται στο διήθημα ως εξής: Προστίθεται ίσος όγκος πυκνού H_2SO_4 (**ΑΠΑΓΩΓΟΣ**), ο δοκιμαστικός σωλήνας ψύχεται, φέρεται σε επικλινή θέση και προστίθενται βραδέως στα τοιχώματά του περίπου 10 σταγόνες **ΠΡΟΣΦΑΤΟΥ** κορεσμένου διαλύματος FeSO_4 . Εάν υπάρχουν ιόντα NO_3^- στο διάλυμα, εμφανίζεται καστανός δακτύλιος στη διαχωριστική επιφάνεια των 2 στιβάδων.

Παρατηρήσεις:

1. Η ανίχνευση ιόντων NO_3^- μπορεί να γίνει και ως εξής: Στο διήθημα, το οποίο πιθανόν να περιέχει ιόντα NO_3^- προστίθεται στερεός FeSO_4 μέχρι σχηματισμού κορεσμένου διαλύματος. Κατόπιν προστίθεται βραδέως στα τοιχώματα του επικλινούς σωλήνα περίπου 1 ml πυκνού H_2SO_4 (**ΑΠΑΓΩΓΟΣ**), οπότε εμφανίζεται καστανός δακτύλιος στη διαχωριστική επιφάνεια των 2 στιβάδων.
2. Υπενθυμίζεται, ότι η ανίχνευση των ιόντων NO_3^- με σχηματισμό καστανού δακτυλίου πρέπει να γίνει **χωρίς ανάδευση**.

---

¹ Απομάκρυνση ανιόντων IIIης ομάδας

² Απομάκρυνση περίσσειας κατιόντων Ba^{2+} και Ag^+ με τη μορφή **BaCO_3** και **Ag_2CO_3** .

ΣΤΑΔΙΟ 3. ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΙΟΝΤΩΝ - Ανίχνευση Cl^-

